

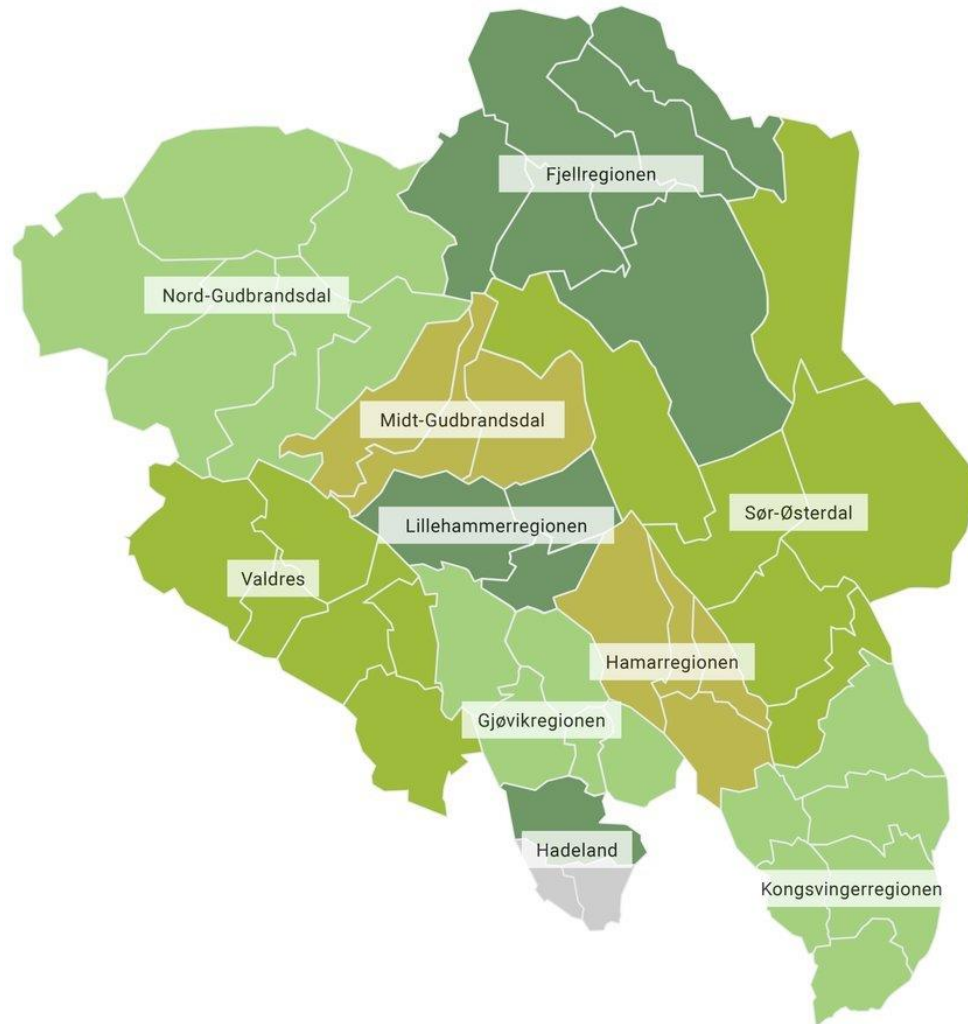

Prosjekt

Fra innsatt til aktiv
samfunnsdeltaker

NAV-veiledere i fengsel

- **NAV Stange: 50% stilling (dekker Iiseng og Hamar)**
- NAV Gjøvik: 60%
- NAV Valdres: 40%
- NAV Kongsvinger: 40%

NAV's oppgaver

- Identifisere innsatte
- Kartlegge behov
- Sikre gode overganger
- Unngå fallgruver

«Fra innsatt til aktiv samfunnsborger»

- Oppstart 2021

- MÅL:

«Innsatte i fengsel vil tidligere i løpet bli klar over sine hjelpebehov, og se mulighetene som finnes for arbeid og bistand etter løslatelse, og også i overgangen mellom ulike soningsformer. Den innsatte vil derved tidligere kunne ta grep om sin egen situasjon og få kontroll over sitt eget liv.»

- 2022: Utvidelse av prosjektet

Prosjekt

Vi ønsker å få en tettere og mer systematisk tverrfaglig oppfølging av innsattes soningsløp, slik at hver enkelt innsatt har bedre oversikt og større forståelse for egen situasjon i overgang mellom soning og løslatelse, eller mellom soningsformer.

Kartlegger hvordan brukerstien fungerer i dag, og hvordan de ulike importerte tjenester samarbeider om den enkeltes helhetlig situasjon. Hvor er fallgruvene? Hvor er vi sårbare?

Sentralt her vil være å komme så tidlig som mulig i posisjon for samtaler og kartlegging av brukers behov både før, under og etter løslatelse. Målet er å identifisere den innsattes helhetlige hjelpebehov og bidra til en sømløs overgang etter soning.

Målgruppe

Innsatte som soner ved fengsler tilhørende kriminalomsorgen Innlandet. Hovedmålgruppen er de under 30 år, men vi har tatt inn eldre brukere der det er hensiktsmessig ut fra innsattes livssituasjon som:

- Uten utdanning utover grunnskolen
- Få arbeidsforhold og mange år siden sist arbeidsforhold
- Mange og kortvarige arbeidsforhold
- Ikke vært kontakt/registrert ved NAV på flere år
- Behov for behandling, ansvarsgruppe, IP under soning
- Har ytelser som må stoppes ved soningsstart og igangsettes ved løslatelse
- Innvandrerbakgrunn med familie

Totalt er det intervjuet 60 innsatte ved lokasjonene og 40 ansatte ved de 6 største NAV kontorene i Innlandet.

Identifiserte problemstillinger

- Melding om institusjonsopphold INST2 (elektronisk)
- Melding om institusjonsopphold GOSYS (papir)
- Meldekort AAP og Dagpenger
- KVP
- IP
- Barneperspektivet
- Kommunikasjon
- Bidrag
- Kompetanse
- Holdninger
- NAV veileder i fengsel

GOSYS (papir) og INST2 (elektronisk)

GOYS

- Rutiner
 - Ofte arkivert, gjelder de uten aktiv sak, uføre og alderspensjon
 - Overført kun til statlig, de som er registrert arbeidssøker, AAP og Dagpenger
- Usikkerhet
- Kompetanse
- Holdninger

Inst2

- Rutiner
- Tilganger
- Kompetanse

Inst2 løsningen vil ivareta de som er aktive i NAV sine fagsystemer og utelukke de andre. Grupper som arbeidstaker i ulønnet permisjon, yngre som ikke har kontakt med NAV og innvandrere/minoritetsgrupper, faller utenom.

Ved å ha gode rutiner og kompetanse vil flere i målgruppen bli identifisert på et tidligere tidspunkt, og få satt i gang tiltak tidlig i soningsfasen. Ansatte ønsker opplæring, informasjon og kompetanseheving.

Inntektssikring

Vi ser at en stor andel av de innsatte har oppfølging og inntektssikring gjennom NAV.

Uføretrygd og alderspensjon: Får utbetalt ytelsen i innsettelsesmåneden og måneden etter. Deretter vil utbetalingen av uføretrygden bli stanset. Forsørger du barn vil du likevel få utbetalt 50 prosent av uføretrygden. Utbetalingen settes i gang igjen den måneden du blir løslatt.

Arbeidsinntekt: Stoppes under fengselsopphold.

Sosialstønad: Livsopphold stoppes og de med kortere soning kan beholde dekning av husleie og strøm

Dagpenger: Stoppes under fengselsopphold.

AAP: Har man som hovedregel ikke rett til ytelsen og stoppes under fengselsopphold.

Alder	Uten arbeidsforhold	Har et arbeidsforhold
30 -	14	5
30 +	24	13

Når et familiemedlem skal inn til soning får det ofte økonomiske konsekvenser for familien. De som er gift, samboere vil det bety bortfall av en inntekt og for de som er enslige mister sin eneste inntektskilde.

Inntekt/stønader til deltakerne

Alder	Arbeidsinntekt	AAP	Dagpenger	Uføre	Sosialstønad	Ingen inntekt/stønader
30 -	3	4	2	3	4	3
30 +	13	2	3	7	8	6

Ytelser/inntekt som ikke er stanset til rett tid:

Alder	AAP	Dagpenger	Uføre	Alderspensjon
30 -	4	0	2	0
30 +		0	4	0

Utenforskap

Mangler motivasjon

- Økonomi
- Helse
- Språk
- Kultur
- Endringsvilje

Vil ikke

Mangler kvalifikasjon

- Utdanning
- Arbeidserfaring
- Evner
- Barn
- Bolig

Kan ikke

Mangler mulighet

- Referanser
- Store hull i CV
- NAV
- Arbeidsgivere

Får ikke

Kartlegging, holdninger og kommunikasjon

- Rammebetingelser og systemets krav
- Brukers funksjon og hverdag
- Skam og skyldfølelse
- Brukers resurser, mestringstro og muligheter
- Være oppmerksom på hvordan dette har påvirket brukerens selvforståelse: Lav mestringsforventning? Psykiske helse? Skam?
- Sosiale og emosjonelle vansker
- Brukers egenopplevde helse
- Foruten utfordringer med generelle lærevansker, så oppleves også vansker med det sosiale spillet og psykiske vansker hos denne gruppa
- Hvordan de er preget av traumer, rus og kriminalitet
- Minoritetsbakgrunn

Bidrag

- De fleste innsatte har mistet inntekt/ stans av ytelser under soning. Når den enkelte har mistet inntekten har de rettighet til å omsøke, endring av bidrag.
- Innsatte som leverte inn søknad, har fått råd og veiledning av sin saksbehandler, ved NAV lokal eller lest seg opp på nav.no

Deltakere som betaler bidrag

Alder	Opparbeidet bidragsgjeld under soning
30 -	3
30 +	5

Uttalelsene fra berørte innsatte er, for å beholde relasjon med bidragsmottaker og samvær med barn, ønsker de å sette seg i bidragsgjeld fremfor å søke om endring av bidrag. De møter motstand hos sin saksbehandler på lokalkontoret, saksbehandler opplyser at de må ta tak i sin gjeldsutfordring og ikke opparbeide seg gjeld under soningen. Problemstillingen innen bidragsområdet er ikke med å bidra til barneperspektivet og godt relasjonsarbeid for de innsatte og familien.

Boligsituasjon

Boligsituasjonen er utfordrende for målgruppen. Flere av deltakerne har bodd hos andre og har ustabile og midlertidige boforhold.

Flere av dem som har bolig står i fare for å miste boligen under soning. De som eier klarer ikke å betjene lån og faste utgifter som strøm og kommunale avgifter. Deltakere som ikke har aktiv sak ved NAV blir ikke kontaktet for kartlegging og identifisering av hjelpebehovet.

Innsatte med rusproblematikk opplever utfordringer med å få kommunal bolig. Det er få som ønsker en rusavhengig som nabo, da det ofte fører med seg støy, rot og stor trafikk av andre rusa personer. De har stor utfordring med å holde orden i boligen og noen kan ikke bo tett innpå andre. Kommunene har store utfordringer med denne gruppen.

Boligsituasjon for deltakerne ved soningsstart

Alder	Eier	Leier privat	Kommunal bolig	Uten bolig
30 -	3	10	1	5
30 +	14	7	6	13

For at domfelte skal få et tryggere møte med fremtiden på utsiden har regjeringen ytret et ønske om at alle skal ha tilbud om en varig bolig etter løslatelse.

Det er kommunene som har hovedansvaret for å hjelpe vanskeligstilte på boligmarkedet. For at dette skal bli en realitet kreves det innsats fra innsatte, kommune og kriminalomsorg underveis i fengselsoppholdet

Boligsituasjon etter løslatelse for deltakerne

Alder	Ja	Nei
30 -	11	8
30 +	24	16

Utdanning under soning

Skole er et tilbud ved alle lokasjoner ved Innlandet fengsel. Det praktiseres ulikt og forskjellige tilbud ved fengslene. I stor grad må det være forskjell grunnet sikkerhetsnivåer ved hver lokasjon.

Utdanningsnivået til deltakerne

Alder	Grunnskole	Ikke fullført vg skole	Høyere utdanning
30 -	19	15	4
30 +	27	14	13

Helseproblematikk

Det er kommunene som organiserer helse- og omsorgstjenestetilbudet til innsatte i fengsel, og har ansvar for at disse tjenestene er forsvarlige og på linje med det tilbudet som befolkningen ellers får.

De 5 fengslene i Innlandet ligger i forskjellige kommuner.

Det er ikke opprettet samarbeid mellom helseavdelingene i kommunene. De innsatte som har byttet soningssted opplever stor forskjell i tilbud, rutiner og regler.

Deltakere med rus og psykiatri problematikk

Alder	Rus og psykiatri
30 -	12
30 +	25

Innsatte etterlyser brukermedvirkning og informasjon. Flere som blir tatt av medisiner. Hvorfor får de ikke uttale seg om hva dette vil medføre for dem, og hvorfor er ikke fastlege/spesialist med i vurderingen. Føler det offentlige tar avgjørelser over hodet på dem.

Individuell plan (IP)

- Individuell plan (IP) er et systematisk samarbeid mellom bruker og hjelpeapparat, forbedre livskvalitet og realiserer ressurser. En slik plan er basert på prinsippet om brukermedvirkning. Kommunen har hovedansvaret for utarbeidelse av IP når bruker har tjenester fra både kommunen og spesialisthelsetjenesten.
- Mange som har rett til individuell plan, har ikke slik plan. De som har hatt slik plan erfarer å ha en «inaktiv plan» den blir ikke jevnlig evaluert, og er ikke aktiv i bruk.
- Resultat av intervjuene med ansatte, er det per dags dato lite fokus på IP. Tilbakemeldingene er dårlig lederforankring, man har ansvarsgrupper, IPS og arbeidsmengden om man må være koordinator.

Lokasjon	Ja	Nei	Har ikke behov/ ønsker ikke
Kongsvinger fengsel		1	9
Ilseng fengsel		4	15
Hamar fengsel		7	4
Gjøvik fengsel	1	4	5
Valdres fengsel		3	6

Barneperspektivet i NAV

- Barneperspektivet i NAV er som regel blitt knyttet til sosialtjenesteloven og arbeidet med bekjempelse av barnefattigdom, siden andre lovverk i NAV ikke sier noe særskilt om dette. Det er likevel slik at Barnekonvensjonen gjelder som norsk lov, og barns rettigheter er tatt inn i grunnloven.
- Barneperspektivet gjelder derfor alle ansatte i NAV, uavhengig av ansetteleseforhold (kommunal eller statlig) eller lovverk som regulerer arbeidet.
- Barneperspektivet i NAV handler om at det «å ta særlige hensyn til barnas behov i alle vurderinger som omfatter tjenestemottakere med barn».
- **Tildelingsbrevet 2017:** Arbeids- og velferdsdirektoratet skal arbeide for at NAVkontorene styrker barneperspektivet i tråd med formålsbestemmelsen i sosialtjenesteloven. Dette for å sikre at det tas særlige hensyn til barns behov i alle vurderinger der tjenestemottaker har barn.
- **Tildelingsbrevet 2018:** Arbeids- og velferdsdirektoratet skal arbeide for at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud og for å styrke barneperspektivet i arbeids- og velferdsforvaltningen
- **Sosialtjenesteloven:** Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

Barn

Barn av innsatte, de usynlige straffede.

Hvordan forberede og snakke med barna, før mor/far skal inn til soning. I flere år har det vært snakk om og gjort forskning på, hvordan påvirker dette barna?

Mange barn opplever at det å ha en forelder i fengsel skaper hemmeligheter. Ofte blir de fortalt at mor/far skal på ferie/jobbreise, og ikke er tilgjengelig på mobiltelefon. I forskning og litteratur vises det til barn som føler skyld og hvordan det har preget oppveksten.

Deltakere som har barn under 18 år

Betaler bidrag	Forsørger barn	Råd og veiledning før soning	Ikke mottatt råd og veiledning
13	15	2	26

KVP under soning

- 4.29.2.11 Personer under straffegjennomføring

Det er ulike former for straffegjennomføring, og noen av dem er forenlige med deltakelse i kvalifiseringsprogram. NAV-kontoret må foreta en konkret vurdering av om forutsetningene for deltakelse i kvalifiseringsprogram under straffegjennomføring er tilstede i hvert enkelt tilfelle.

- Varetekt
- Straffegjennomføring i fengsel
- Forvaring
- Frigang til arbeid
- Overgangsbolig
- EK (Elektronisk Kontroll)
- Samfunnsstraff

Innsatte i fengsel kan få innvilget kvalifiseringsprogram hvis oppholdet i fengsel eller forvaring er av kortere varighet enn seks måneder, eller det er seks måneder eller mindre igjen til domfelte løslates. Programmet kan da iverksettes umiddelbart etter løslatelse. Alle forberedelser, som førstegangssamtale, gjennomføring av arbeidsevnevurdering, utforming av programinnholdet og utarbeidelse av individuell plan, kan utføres mens deltakeren er i fengsel eller forvaring.